

Standard och livskvalitet

Det välfärdssamhälle, som efterkrigsutvecklingen frambringat, har på den politiska ideologins fält lett till betydelseförskjutningar av klassiska politiska termer liksom till nyskapade begrepp, vilkas innebörd inte alltid är särskilt klara.

Debatten i välfärdsfrågorna har därför till och från blivit förvirrad. Det är i förstone inte alldeles lätt att förstå vad Thorbjörn Fälldin menar, när han i valrörelsen sagt att i begreppet standard ingår både tillfredsställande miljöskydd och trygghet i framtiden. Miljöskydd – må så vara! Det kan kanske, med någon ansträngning, pressas in i begreppet standard. Men trygghet i framtiden? Med tanke på hr Fälldins ideologiska föreställningar kan man räkna ut vad han tänker på. Han syftar på kärnkraften, som han anser utgöra ett så allvarligt framtidshot att beslut snarast möjligt bör fattas om anläggningarnas stegvisa nedläggning.

Möjligen har han inte tänkt på att med hans definition hör tex försvarsanlagen till åtgärder ägnade att höja standarden, eftersom de onekligen bereder större trygghet i framtiden. Förmodligen vore det bättre för hans förkunnelse om han lät standard betyda vad det enligt konventionellt politiskt språkbruk primärt betyder, nämligen försörjningsnivå. Att använda det i hans begreppsglidande form som ett suggestivt argument mot kärnkraften är varken språkligt korrekt eller politiskt alldeles hederligt.

Med begreppet livskvalitet förhåller det sig något annorlunda. Det är en skapelse av det senaste decenniets miljöideologi. Vad det betyder är inte gott att säga. Men det låter bra och har blivit ett flitigt nyttjat hon-

nörsord, lika tillämpligt när man vill skydda älvar från att utbyggas som att kräva deras utbyggnad för att vi skall slippa kärnkraft.

Vid en direkt tillämpning av sedvanliga språkliga tolkningsmetoder får man fram att livskvalitet rimligen bör innebära ett främjande av livets kvalitativa innehåll (i outtalad motsättning till dess kvantitativa). Sedan är det slut med språkanalysen. Den leder ingestans. Var och en är däremot oförhindrad att i begreppet livskvalitet inlägga vad han tycker, ett förhållande som gör att det blivit särskilt populärt inom centerns ungdomsförbund.

Av begreppets motsättning till kvantitativa föreställningar kan man inte heller draga några slutsatser av större vikt. Naturlig livsglädje tex, tänkt som motpol till prylsamhällets kvantitativa överflöd av onyttigheter, är nämligen också en av dessa falska bilder, som är populära i den politiska propagandan, därför att de är så nyttiga som medel att vilseföra. Hr Palme talar sålunda ofta med förakt om prylsamhället. Det gör han för att fria till vaga avunds- eller okunnighetsreaktioner. Ty prylarna skulle inte finnas om folk inte ville ha dem och om de inte gav livet och särskilt fritiden ett ökat innehåll. Man kan med reklam uppnå mycket i en marknadshushållning, men man kan inte sälja de enorma mängder av fritidsartiklar, som är allmänt spridda i dagens samhälle, om de inte fyllde ett behov hos den stora massan av människor.

Vad kommer vi nu i stället till för resultat om vi försöker diskutera miljöpolitiken i klara och enkeltydiga termer? Låt oss taga det mest brännande konfliktområdet, kärnkraf-

ten, som debattexempel.

Att tala om livskvalitet som argument för den ena eller andra ståndpunkten – för eller mot kärnkraften – är som nyss visats nonsens.

Däremot är det meningsfullt att diskutera kärnkraftens betydelse för standarden, om man nämligen låter begreppet standard betyda just försörjningsnivå. Hur blir det med den om vi stannar vid 6 kärnkraftverk och inriktar oss på att avveckla dem under en 10-årsperiod?

För det första är det klart att vi i Sverige får uppge varje tanke på ökad materiell välfärd för minst ett, kanske två decennier framåt. Stigande oljepriser, de enorma svårigheterna att snabbt gå över till kol, de obetydliga resurserna av outbyggd vattenkraft samt omöjligheten att under en lång tid framåt göra vinden, solen och jordvärmen till ekonomiskt försvarliga och kvantitativt tillräckliga energiformer, kommer att svara för detta. Snarast är det troligt att vi måste räkna med drastiskt sänkt standard både

ifråga om privat konsumtion och sådan konsumtion som den allmänna sektorn tillhandahåller, tex åldrvård och sjukvård. Sänkt energinivå betyder sänkt produktion, sänkt produktion betyder mindre export. Minskad export betyder mindre import. Och där sitter vi sedan med våra bilar (och andra kapitalvaror) utan tillräcklig tillgång på reservdelar och med våra sjukhus utan tillräcklig tillgång till allt som där behövs av maskiner, tekniska verktyg och mediciner – för att bara nämna ett par särskilt illustrativa exempel.

Sverige är idag det land som har mest kärnkraft per capita i världen. Det är bla därför Sverige har världens högsta standard. Själva grundvalen för denna standard är vårt engagemang som säljare och köpare i en global marknadshushållning. I sista hand kan vi köpa därför att vi kan sälja. Och vi kan sälja därför att vi har energitillgångar tillräckliga för den nödvändiga produktionen. Så enkel är ekvationen och så entydigt är egentligen begreppet standard.